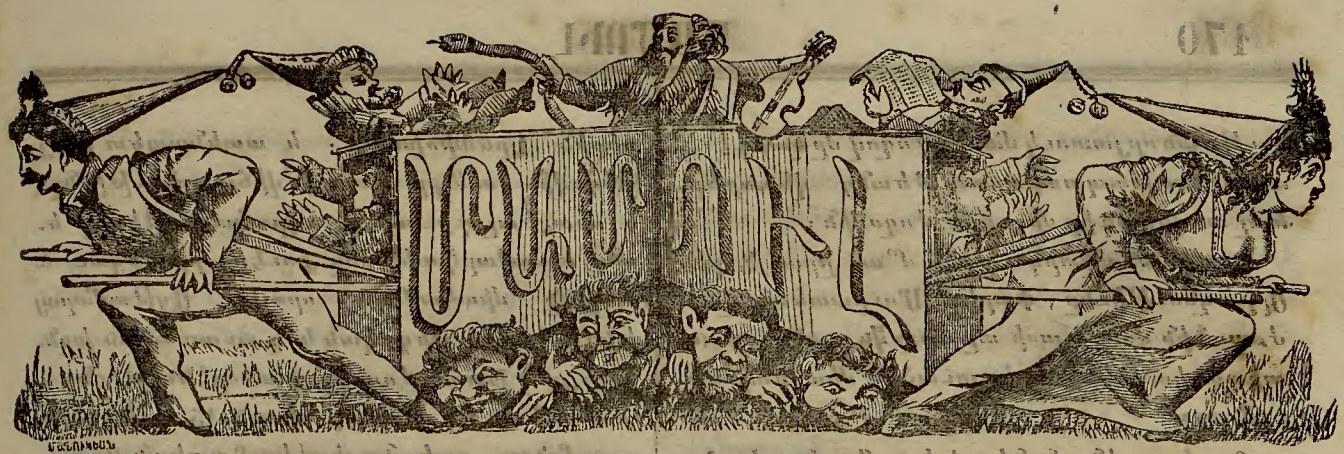

ԹԻՒ 438 Զ. ՏԱՐԻ ՇՐՋԱՆ Թ. 1874 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ՇԱԲԱԹ

Մամլոյ իւրաքանչիւր շրջանը 32 օրինակ է։
Խորագրութեան տեղն է Պոլիս, Զինեղիրլի խան վերի յարկ թիւ 18։
Դուրս երթալիք թերթից փոստայի ծախքը առնողին վրայ է։

Շրջանին գինը դահեկան կանխիկ 60
Կիսաշրջանը » » 30
Մէկ թիւը փարայ 30
Փանուցման տողն է դահեկան 2

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Երէկ իր Ժ. նիստն ըրաւ ի Ղալաթիա ընդ նախագահութեամբ Սրբազան Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տատեան էֆ. մ. Յարութիւն պէյի։

Նախնթաց նիստի ատենագրութիւնն առանց դիտողութեան ընդունուելէն ետքը, Տատեան Առաքել պէյի և Պէկեան էֆ. ի հրաժարագրերը կարդացուեցան, որք առանց պատճառաբանութեան ըլլալով ընդունուեցան։

Յետոյ կարդացուեցաւ Ալիքսանեան էֆ. ի մէկ դրաւոր առաջարկութիւնը, զաւառացւոց ի Պոլիս տրոց մասնակցելու պարտականութիւն չունենալուն վրայ. ժողովն այդ առաջարկութիւնը նկատողութեան առնուլը յետաձգեց. ըստ որում Քաղ. ժողովոյ ատենադպիր Մամիկոնեան էֆ. յայտարարեց թէ վարչութիւնը տրոց խնդիրն նկատողութեան առնելով, քիչ օրէն տեղեկագրով մը պիտի մատուցանէ ազգային ժողովին։

Կարդացուեցաւ նաև Ղազարոսեան Գ. էֆ. ի մէկ առաջարկութիւնը, որ կանոնադրութեան վերաբերելուն համար յղուեցաւ նախաձեռնութեան դիւանին։

Նոյնպէս կարդացուեցաւ Իփէկճեան էֆ. ի մէկ առաջարկութիւնը, որ Խրիմեան Սրբազանի օրով վճարուած պարտուց մասին շնորհակալութեան քուէ կառաջարկէր. բայց ըստ որում ասի անցելոյն կը վերաբերէր, և անցեալ համարատուութիւններն արդէն նախաքննիչ դիւանաց քննութեան յղուած են. ժողովն այս առաջարկութիւնն ալ յետաձգել արժան դատեց։

Առանցմէ ետքը նախընթաց նիստի մէջ որոշուածին համեմատ, անցեալ տարուան սեպտեմբեր 25 ի նիստին վերաբերեալ թղթերը կարդացուելուն մի առ մի և ամէնքն ալ արձանագրուեցան։

Յետոյ ատենապետ պէյ հրաւիրեց զՍրբազան Նախագահն որ նախընթաց նիստին մէջ թողած առաջարկութիւնը բարեհաճի ընել։ Սրբազան հայրը խորհրդարանի մը առաջարկութիւնն ըրաւ, զոր ժողովը միաձայնութեամբ ընդունեց, և յանձնեց Նորին Սրբազ-

նութեան որյատուկ մասնաժողով մը կարգէ. և ասոր նախապատրաստութեանց վերաբերեալ տեղեկագիր մը բերէ ժողովին։

Ուրիշ առաջարկութիւն մ'ալ ըրաւ Նորին Սրբազնութիւնը, Փարիզի Մուրատեան վարժարանին վրայ. ասի ալ ժողովը յղեց դաստիարակութեան և կալուածոց միացեալ դիւանաց։

Օրակարգին անցնելով ժողովը ընտրեց համարակալութեան դիւանէն պակսած երկու անդամոց տեղ Սահմարաճեան և Եուսուֆեան էֆէնտիները, նոյնպէս կալուածոց դիւանէն պակսած մէկ անդամին տեղ Աղնաւուրեան Յովհաննէս էֆէնտին։ Իսկ դեր. Խորէն Նարպէյ Սրբազանին ձեռնհասութեան դիւանէն հրաժարականն ժողովը չընդունեց և Խորէն Սրբազան ալ ետ առաւ։

Օրակակարգն էր Աղթամարայ Կաթողիկոսական խնդիրը։

Ըստ հրաւիրանաց ատենապետ պէյի ձեռընհասութեան և իրաւասութեան միացեալ դիւանաց տեղեկաբեր դեր. Մատթէոս վարդապետ Իզմիրլեան բեմն եկաւ և միացեալ դիւանաց ստորագրեալ տեղեկագիրն ընթերցաւ։

Իփէկճեան էֆէնտին խօսք առաւ և բեմն եկաւ ու համագումար եկեղեցական ժողովոյ վճիռները քննադատեց. որոյ պատասխանեց Տէր Մատթէոս վարդապետ իբրև երեսփոխան, և այնչափ ճարտարութեամբ բացատրեց և պաշտպանեց Եկեղեցական ժողովոյ ընթացքը, որ բոլոր ժողովին վրայ մեծ տպաւորութիւն ըրաւ։ Դեր. Խորէն սրբազան երրորդն եղաւ որ բեմն եկաւ և միացեալ դիւանաց տեղեկագիրը պաշտպանեց։

Բեմն եկող երեք ատենաբանից խօսուածքը և շարժուածքը, ժողովին ուշադրութեամբ ունկնդրութիւնը և 100 ի չափ ունկընդրաց խորին լռութիւնը մեծ պատկառանք մը կազդէին բոլորին վրայ։

Երեք ատենաբաններէն ետքը քուէ խընդրեցին Երեսփոխանք. և ատենապետ պէյ ժողովին կամքը դոցեց՝ վիճաբանութիւնը, և միացեալ դիւանաց եզրակացութիւնը եղող առաջարկութիւնը քուէի դրուեցաւ և ժողովն միահամուռ որոշեց Աղթամարայ խնդիրն իբրև տեղական և դաւառական խընդիր յղել Խառն ժողովոյ ի տնօրէնութիւն։

Ժամը 10 էր, յաջորդ նիսան 15 օրէն ընելու պայմանաւ ատեանը փակեց Տատեան Յարութիւն պէյ, որոյ վարմունքը և պաշտօնավարութիւնը ամենուն դոհունակութեան արժանի եղաւ։

Յաջորդ նիստին օրակարգ սահմանուեցաւ։

1. Տեղեկագիր վեհ. Հայրապետին կոնդակի խնդրոյն։

2. Փոփոխեալ տրամադրութիւնք ազգային Սահմանադրութեան։

ԹԱՇՃԻ ՊԱՇԻՆ ՆԱՄԱԿԸ

Ահաւասիկ ինչպէս խոստացանք նախորդ թերթով, Թաշճի պաշի Առաքել աղային անդիի աշխարհէն մեզի ղրկած մէկ նամակը այս անգամ կը հրատարակենք։

Եղբայր Մամուլ.

Մօտերս հոս եկող ճամբորդներէն լսեցայ որ իմ հոս գալէս ի վեր թէ՝ իմ վրայօքս և թէ՝ իմ հոս գալէս վերջը անցած գացածներուն վրայ դուն բաւական բաներ գրեր ես, գրածներուդ ամենքն ալ միբոլոր միոջէ հոս պատմեցին ինձի, շատ ցաւեցայ շատ տրամեցայ բայց ի՞նչ օգուտ որ ատոնց ճշմարիտ ըլլալուն հոս հասնելէ վերջը համոզուեցայ՝ ինչ և է եղածը եղած է, անցաւ գնաց, մենք հիմայ ըլլալիքը նայինք։

Հոս եկող ճամբորդները ըսին ինձի թէ իմ բոլոր ունեցած կալուածներս մահլիւլը երթալէն ետքը, հիմայ ալ մնացած քանի մը կտոր սատցուածոցս ու կահ կարասեացս համար ժառանգորդներս մէջերնին չեն կրնար կոր եղեր համաձայնիլ, և Գասամին ձեռքը

գործին մէջ խօթել տալ կուզեն եղեր, որպէս զի հանգուցը գացածներուն՝ աս ալ աղն ու պիպէրը ըլլայ։

Մարդ ասուծոյ, ինչ կայ կտոր մը բանին վրայ չը համաձայնելու, դուք ալ հոս գալու ըլլաք նէ՝ ինծի պէս պիտի ազէկ համոզուիք թէ մարդուս աչքը ավ-ե մը հողը կը կշտացնէ։

Երանի՛ թէ սուտ ըլլար այս լսածներս, իսկ եթէ իրօք ստոյգ են, Թող դիտնան առանք թէ զիս կրկին կը մեռցունեն, վասն զի ես հոս ամեն վայրկեան անցնելոյն վրայ զգացած ցաւովս տանջուած ատենս, հոգիս ընտանիքս, որ իմ բարերարս և մխիթարութիւնս եղած էր, ժառանգորդներուս երեսէն նեղուելովը, հոս իմ կրած դառն ցաւերս կը կրկնապատկին։

Ինծի այնպէս կուգայ որ՝ ես այդ կողմը մէկ քանի խելքը գլուխը խոհական բարեկամներ ունէի, որոնք չեմ կարծեր թէ զիս և ընտանիքս մոռցած ըլլան, Թող ժառանգորդներս այդ բարեկամներուս դիմեն, առոնցմէ խորհուրդ առնեն, խրատներ ընեն, ու մէջերնին հինգ վեր հինգ վար՝ անուշ տեղը կապելով լմնցնեն գործերնին, և Դասամին տալու ստակներն ալ մէջէն հանելով, Էլմոնիկիս անուամբը չինած վարժարանիս անուանը Բուամէլիի արժէթուղթ թողուցնեն ու նոյն դպրոցի Հոգաբարձութեանը յանձնեն, որ թէ իմ ցաւերս քիչ մը թեթևնայ, և թէ Էլմոնիկիս տխուր դէմքն ալ քիչ մը ժպտի։

Վերջին խօսք մ՚ալ ըսեմ ժառանգորդացս որ, եթէ հոս իմ հանգիստ ըլլալս կուզեն՝ Թող մէջերնին իրաւախոհ ըլլան ու համաձայնին, առանց այլազգի մատ գործերնուն մէջը մտցընելու։ Սիրով կատարուած բանէն աղէկ բան չկայ այդ աշխարհին մէջ։

Բարեկամներուս ալ կաղաչեմ որ խրատեն իմ ժառանգորդներս ու ազգականներս որ չնչին բանի մը համար իրարու հետ դէշ մարդ չըլլան, ինծի Թող օրինակ ցուցընեն իմ ժառանգորդացս, ես ահաւասիկ որ իրենց աչքին առաջը բոլոր ունեցած հարստութիւնս չը կրնալով վայելել, ամենքը մէկեն հոգ Թողուցի և մէկ վայրկենի մէջ աչքերս դոցելով յաւիտեան հրաժարեցայ առոնցմէ, երբ կանգուն կտա՛ւ միայն հետս առնելով. Թող ըսե՛ն իմ ժառանգորդներուս Թէ, նաւը գնաց՝ Թո՛ղ մակոյկը չը բընտրեն։

Ահաւասիկ այս չափը ընտանեացս, ժառանգորդացս և բարեկամացս համար, քիչ մ՚ալ ազգայնոցս հետ խօսիմ։

Ազնիւ ազգայինք։

Այդ անցաւոր աշխարհին մէջ չըլլայ որ առոյգ հասակնուդ, առողջութեան ու երիտասարդութիւններնուդ վրայ վստահանալով, ժառանգ չունեցած ատենիդ՝ վրանիդ կալուած դարձնելու փափաք մը ունենաք, ահա ես ձեզի օրինակ, Թէպէտ ատանկ ինծի պէս օրինակներն մեր ազգին մէջ պակաս չեն եղած դժբաղդաբար։ Խնայեցէք ազգին որբերուն ու աղքատներուն, խնայեցէ՛ք ձեր ընտանիքներուն, որ ձեր կենացը հոգերուն բաղդակից ու վիճակակից եղած են, խնայեցէք անոնց։

Ջանացէ՛ք որ ձեր կալուածներն ու ստացուածները, փոխանակ օտարազգիներն ժառանգելու, ձեր ազգին յառաջադիմութեանը նպաստէ. բերեպաշտական հաստատութեանց և վարժարաններուն շինութեանն ու պայծառութեանը օգուտ մ՚ունենայ, որպէս զի ձեր յիշատակն ալ, ուրիշ շատ մը բարերար անձանց պէս, ազգին մէջ օրհնութեամբ լսուի և անմահ մնայ։

Իմ այս ըսածներս հարկ էր որ ես ալ այդ աշխարհին մէջ անձամբ ի գործ դրած ըլլայի, զոր չընելուս համար ամենէն աւելի ցաւ ու կսկիծ կիսանամ ես հիմայ հոս. վասն զի փոխանակ բարերարութեան և ազգաշինութեան օրինակ մը ըլլալու՝ պարզապէս անխոհեմութեան և անհեռատեսութեան օրինակ մը տուած եղեր եմ՚ ազգայնոցս։ Սակայն

կը կարծեմ թէ իմ այս անդրադարձումն խըրատս ու խրճս աւելի լսելի կըլլայ ամեն ոնոնց՝ որ՝ այդ աշխարհին մէջ միմեայն բարի անուն մը և գովելի յիշատակ մը ժառանգել կուզեն։

Այսչափս բաւական համարելով կը կնքեմ նամակս։

ԽՈՒՇ ՏԻԼԻ

Էսամկիլ մայրապետին, եղբօր աղջիկը մատմազել Ռէչինա, միւսիւ Բէթրի անուն երիտասարդի մը սիրահարած էր, բայց արժանի մայրապետը շատ խիստ կը պահէր իւր եղբօր աղջիկը, ուստի երկու սիրահարները ստիպուեցան թղթակցելով իրարու սիրտ բանալ. բայց վախնալով որ օր մը՝ այս սիրահարական նամակները կրնայ հօրաքեռ մայրապետին ձեռքը իյնալ, մտածեցին այնպիսի լեզու մը հնարել որ միայն իրենք հասկնան. բաւական ժամանակ խորհելէ ետքը վերջապէս յաջողելով, մատմազէլ Ռէչինայի և միւսիւ Բէթրիի մէջ բանակցութիւնը սկսաւ շարունակուիլ։

Բայց և այնպէս այս սիրահարական թղթակցութիւնը Էսամկիլ մայրապետին ուշադրութիւնը վրդովելով սկսաւ կասկածել, և ամեն ատեն որ մատմազէլ Ռէչինայի ուղեալ նամակ մը տեսնար, կ'սկսէր. ղըղ Ռէճին արթըղ պու մէխթուպլարըն կէրիսի քէսիլ մէյէճէխիմի, օխուսմազա մէրախըն վարըսա, տուվա քիթապընը ալըպ վարդարան չէվիրսէնղէ՝.

— Ամեն ամիս ատա իւչկիւն օլմասը խոստովանանք օլալը, մայրապետ օլաճադ տէյիլիմ ա։

— Շէյթան ղըղ, սէնին աքղլըն ֆիսիրին օ քօթիւ օղլան Բէթրիտէ. սանքի պէն պիլմէօ՞մմա։

— Ցիսուս Մարիամ, չիմտի միւսիւ Բէթրի լադըրաբսը՞նըն նէ մինասիպէթի վար։

— Ալայրիսը լախըրտըլարընա պէնի՞ մի ալատատաճան ղը՛ղ. սէն թիւճճար մը օլտուն օղրտար մէխթուպո՞ւ նէյնէն։

— Գօլէճատէ՛քի արդատաշլարըմ կէօնտէրիր. պէ՞ն նէ եսիյրմ։

— Սաղլըղըլան օ գօթիւ ղօլէճէ կօնտէրմէյէիտիմ. ամա վարդըպիտ էֆէնտի պանղա էյի տէտիյիտի քի կէլ շու ղըղը մայրապետուլուղէ վէր տէյի։ սէօղիւնղիւ տուտմատըմ։

— Ամեն ամեա պու արթըք հէր կիւն տիր. տըրտըր տիյնէյէմէմ. ագլըմը դաչըրմատըմ քի մայրապետ օլայըմ։

— Ղը՛ղ, սէն տիվանէ մի օլտուն, չէյթանղա տուրթուլմուշ մոլորել օլմուշուն. վարդըպիտ կէլինճէ զոստօվանանք օլ տա մէա եա կէլ Ըէ՛ճին։

— Էյիշտէ պէնիմ պաշկա տիւշիւնճէմ եօղրտը տէ սալթ ումուրում՝ օյրտը, ըսելով խուցէն դուրս ելաւ։

Էսամկիլ մայրապետը. մինակ մնալով սկսաւ մենախօսել. արթըղ պու ղըղ չըղրտան չը՛քմըշ կիթմիշ խոստովանանք պիլմէղ. ժամա կէթմէղ, ըէ՛ք դօթիւ օլմուշ օղուլ, ըէ՛ք դօթիւ. պարէ՛ վարայըմ վարդըպիտ էֆէնտիյէ կիտիյմ տէ պիր աքղըլ տանըշայըմ, կէօրէյիմ նէ՞ տիր, ըսելով սև շալը դլուխը առաւ և հաղիւ թէ տանը դուռնէն դուրս պիտի ելնէր, պատանի մը դէմը ելնելով, մատմազէլ Ռէչինա պուրո՞ա մը հարցուց։

— Ղըղ Ըէճինի նէյտէ՞ն սօրույօն։

— Պիր մէ՛քթուպ կէթիրմիշիմ օնա վէրէճէյիմ։

— Բէնտիսի պիտրաղա կէթտի, պրաղ տա կէլինճէ վէրէյլն։

Տղան նամակը մայրապետին յանձնելով ձգեց գնաց. ուստի Էսակիլ անմիջապէս իր խուցը ելնելով, դրան նիգը դրաւ և ակնոցը քիթը անցնելով, հէլէ շու շէյթան ղըղը կինճիւլտիւսիւ նէ իմիշ, կէօքտէն աղնայաճաղըմ ըսելով նամակը բացաւ և հետևեալը կարդաց։

— Ալայրիսը լախըրտըլարընա պէնի՞ մի ալատատաճան ղը՛ղ. սէն թիւճճար մը օլտուն օղրտար մէխթուպո՞ւ նէյնէն։

— Գօլէճատէ՛քի արդատաշլարըմ կէօնտէրիր. պէ՞ն նէ եսիյրմ։

—Սաղլըղըլան օ գօթիւ ղօլէճէ կօնտէրմէյէիտիմ. ամա վարդըպիտ էֆէնտի պանղա էյի տէտիյիտի քի կէլ շու ղըղը մայրապետուլուղէ վէր տէյի։ սէօղիւնղիւ տուտմատըմ։

— Ամեն ամեա պու արթըք հէր կիւն տիր. տըրտըր տիյնէյէմէմ. ագլըմը դաչըրմատըմ քի մայրապետ օլայըմ։

— Ղը՛ղ, սէն տիվանէ մի օլտուն, չէյթանղա տուրթուլմուշ մոլորել օլմուշուն. վարդըպիտ կէլինճէ զոստօվանանք օլ տա մէա եա կէլ Ըէ՛ճին։

— Էյիշտէ պէնիմ պաշկա տիւշիւնճէմ եօղրտը տէ սալթ ումուրում՝ օյրտը, ըսելով խուցէն դուրս ելաւ։

Էսամկիլ մայրապետը. մինակ մնալով սկսաւ մենախօսել. արթըղ պու ղըղ չըղրտան չը՛քմըշ կիթմիշ խոստովանանք պիլմէղ. ժամա կէթմէղ, ըէ՛ք դօթիւ օլմուշ օղուլ, ըէ՛ք դօթիւ. պարէ՛ վարայըմ վարդըպիտ էֆէնտիյէ կիտիյմ տէ պիր աքղըլ տանըշայըմ, կէօրէյիմ նէ՞ տիր, ըսելով սև շալը դլուխը առաւ և հաղիւ թէ տանը դուռնէն դուրս պիտի ելնէր, պատանի մը դէմը ելնելով, մատմազէլ Ռէչինա պուրո՞ա մը հարցուց։

— Ղըղ Ըէճինի նէյտէ՞ն սօրույօն։

— Պիր մէ՛քթուպ կէթիրմիշիմ օնա վէրէճէյիմ։

— Բէնտիսի պիտրաղա կէթտի, պրաղ տա կէլինճէ վէրէյլն։

Տղան նամակը մայրապետին յանձնելով ձգեց գնաց. ուստի Էսակիլ անմիջապէս իր խուցը ելնելով, դրան նիգը դրաւ և ակնոցը քիթը անցնելով, հէլէ շու շէյթան ղըղը կինճիւլտիւսիւ նէ իմիշ, կէօքտէն աղնայաճաղըմ ըսելով նամակը բացաւ և հետևեալը կարդաց։

«Պէվէնիվիմ սէվէվկիւվիւլիւվ Բէվէչիվի-նավամ»։

— Պու նէ՞ չէքիլ տիլ տիր։ Ֆիրէնկճէ տէ-սէմ տէկիլ, դօթիւ երմէնիճէյ տէ պէնդէ-մէյօր, նէ պիլէյին, նէ տէյին աճապ, հէ-լէ պիր քիւնհիւնէ վարայըն պաքդալըմ նէ ի-միշ ըսելով, այսպէս շարունակեց։

«Սիվիղէվէ, օվօլաման, մուվուհավապէվէ-թիվիմ, կիւվիւնտէվէն, կիւվիւնէվէ, ավարթ-մավա.քաավատբվբը»։

— Պանդա էյլէ կէլիյօր քի եավաշ եավաշ ֆիքրինի աղնայօրում. զահէր տէմէք իսթէ-յօր քի սիզին էվի օվալայան մուքավայը պի-թէվի քէօքիւնտէն կիւվէլէրէ . . . հէլէ պիր կօզ կէղարիյին պաճայըմ, ըսելով շարու-նակեց։

«Իվիքիվի կէօվէօզիւվիւմ, Բէվէչիվինա-վամ, ավաճավապ, օվօմուվութ լուվու լու-վու, կիւվիւն, կէվէլէվէճէվէ՞ք, միվիտիվիր, քիվի, սէվէնպէվէնիվիմ, օվօլավաճավա.քոբ-սբվբն, կէվէճէվէ բիւվիւեավամտավա, կիւ-վիւնտիվիւղ խէվէեավալիվիմտէվէ սիվին, Բէվէթրիվինիվի, ուվունուվութմավաեավա-սբվբն, մէվէքթուվուպուվունուվու, էվէք-սիվիք եվէթմէվէ. իվիքիվի կէօվէօզիւվիւն տէվէն էօվէօփէվէրիվիմ։

Սէվկիւվիւլիւն

Բէրէ

Ամանդ Ասվատծին անամ. սէնդ եէթիչ հիչ պիր տիւրլիւ չէյ պէ ինդէմէդ քի պէյդէ-տիյին. հէմէն սէնդ պանդա պիր աքդալ էօկ-բէթ։

Այս միջոցին դուռը զարնուեցաւ։

— Ղըզ Բէճի՛ն։

— Կէլիյօրում ամեա՛։

— Ղըզ պախ քիմ տիր զաբու։

— Հայր Կղէմես տիր ամեա։

— Օ՛հ պին շիւքդիւր, Ասուատծին անա-մա. պույուր վարդ-ըպիտ էֆէնտի։

— Նա՞սըլ սին մայրապետ դատին։

— Աման վարդ-ըպիտ էֆէնտի. պաշըմատ-պիր կիւճիւլթիւ վար քի արթըզ աղնաթա-մանն. պիզիմ ղըզ Բէճինին կիզլի պիր մէխ-թուպունդու տուտթում, ամմա նէ չէքիլ տիլտէն եաղբալը պիր տիւրլիւ աղնամատըմ։

— Նասը՞լ մէքթուպըմբշ շունու վէր պա-գայըմ։

— Էյիճէ պիր կէօզ կէղտիր, նէ զատար օլսա սիզ չօդ օգղումուշսինդ։

Վարդապետը նամակը աչքէ անցնելով. մայրապետ պու ղըզ բիւսբիւթիւն մըրբել օլմուշ, պիր սատթ էվվէլ պունուն չարիսի-նէ պագմալը ըսաւ։

— Ամանն վարդ-ըպիտ էֆէնտի, նէ տիլտէն օլսուղընը աղնասը՞ն ղը։

— Նէ՞ տիլտէն օլաճադ. ֆարմա՛սօնճա տբը աղնատը՞ն մը։

—Ամանդ արթըզ չինտի տիւնեալար պաշը-շըմբդա երիսբլաճադ, էյ նէ տէյօր շունու պիր աղնաթսանդ տէրիմ ամմա խղճմտանդը-մա տօխունաճադ պիր շէյ օլմասընը։

— Նէ օլաճադ դ-օրթէզան մէքթուպու տբը. տուր սանա թէրճիւմէ խտէյիմ քի աղնայատընը։

Սէվկիւլիւ Բէչինամ,

Սիզէ օլան մուհապէթիմ կիւնտէն կիւնէ արթմադտա տբը։

— Պու ղըզ արթըզ տիւզ ճըլտբրտը՞ մը։

— Տեյնէ՛։

Իքի կէօզիւմ Բէչինա, աճապա օ մութ-լուլու կիւն կէլէճէքմի տիր քի սէն սլէնիմ օլաճադ սըն, կիճէ բիւյամտա կիւնտիւղ խէ-յալիմտէ սին. Բէթբինի ունութմայասընը, մէքթուպինի էքսիք էթմէ իքի կէօզիւն տէ էօփէրիմ.

Սէվկիւլիւն

Բէրէ

— Հէմէն նէ՞ տէյիմ. եէրէ պաթսըն շու քէօրէք օղլան, էճիրտի պէճիրտի ղըզըն աքդրնը չէլտի, ամանդ վարդ-ըպիտ էֆէնտի

նէ՞ խոյին պանդա պիր ակղալ էօկրէթ։

— Իւրէյլինի օյնաթմա մայրապէտ դատըն պու իշին գօլայը վար, պու գըզա սինի կէ-լին խտէճէյիզ տիյերէք քիլիսէյէ կէօթիւրիւպ մայրապէտանոցա քոյմալըյըզ։

— Ասվաածին անամ պունու սանդա տուլ էթմի, հէմէն օրտա աղ վադզըթըն իշինտէ հէմ տարձա կէլիր սէ հէմ ճանը ճէհէննէմ տէն զուրթուլուր։

Այս միջոցին մէկէն ի մէկ սենեակին դուռը բացուելով մատամազէլ Բէնչինան ներս մտաւ և խօսքը վարդապետին ուղղելով։

Պաք վարդապետ սանա սէյլէյիմ, սիզ պէ-նի կէրչէք մայրապետանոցա կէլին էթմէյէ կէօթիւրմէք խատէյօրսունուզ ամա պէնիմ պաշկա եէրէ կէլին օլմայա ֆիդրիմ վար, հէմ արթըք պէն 22 եաշընտայըմ, փէտերի-մին վարիյէթինի քէնտիմ սըրասընա դօրում պունտան պէօյլէ մայրապետ ամեամ հիչ պանա դարըշամազ, պէն սիզին մէշվարէթի-նիզի տիյնէտիմ. նա՞սըլ. պէնի մայրապետ էտիպ թէքմիլ վարիյէթիմէ սահապ օլասընըզ էօյլէ՞մի. պու էվ փէտերիմտէն քալմա քէն-տի մալիմ տիր. պէն քէնտի էվիմտէ խատէր քուշ տիլի սէյլէրիմ խատէր մուշ տիլի։ Խա-տէմէյէն իշին գաբու ալչըք տըր պույուրուպ կիտէպիլիր, ըսելով բարկացայա տուաւ քալեց։

— Սէն պունդա՞ նէ՞տէն վարդըպիտ էֆէնտի։

— Նէ տէյիմ ճանընը բիւսրիւթիւն չէյ-թան զապթ էթմիշ. խայրրը իշին տուվա-տան պաշկա պիր շէյ կէլմէզ էլիմիզտէն։

— Պէնտէ արթըզ պէօյլէ աղղընդա պա-ռապար մոլորութիւն տօլու էվտէ օթուրա-ման, պաշրմը ալըպ Լօնկիւրիւտէքի Տիրօշ-կիլ զըզղարտաշըմա կիտիյին։

— Պադ քի օրատատա հէր կիւն խոստո-վանանք օլասըն, ըսելով իրարմէ զատուեցան։

ԾԱՂՐԱՍԻՐԱԿԱՆ

(Շարունակութիւն տես թիւ 436)

Կ.

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒՆ

Ոսկէդարէն ի վեր երբ ամեն ոք ըստ իւր քմաց լեզու հնարեց, զո՞վ դատաւ իրեն ընդ-դիմախօս, կամ ֆրանսիագէտը՝ ֆրանսերէն, անգղիագէտը՝ անգղիերէն, ռուսիագէտը՝ ռուսերէն և այլ լեզուագէտք երբ բառ և ոճ հնարեցին հին ու նոր բառարաններուս մէջ՝ զո՞վ տեսին իրենց դէմ դատախազ — և ո՛չ մին — քանզի սովորոյթ եղած էր ի վա-ղուց հետէ՝ պարսիկներէն, լատիններէն, եբ-րայեցիներէն և հռոմներէն, բառ, իմաստ, ոճ դողնալ, մուրալ և ներմուծել մինչև ան-դամ կրօնի ասացուածոցս մէջ. ինչո՞ւ — վա-սըն զի ո՛չ ոք յանձն առաւ կամ կարողացաւ լեզուին վրայ իմաստասիրական ակնարկու-թիւն ընել և զայն հալոցէ հալոց քամելով զուտ Հայ լեզուն որոնել հնութեանց կամ մեր հարց ու մարց բերնին մէջ։ — Ա՛ռ հայ բառարան մը և թուէ օտարամուտ բառերը, կը տեսնես աղքատութիւնդ և կամաչես Հայ ըլլալուդ, մինչդեռ մինակ քու ունեցածո-վըդ այս ժամուս կարող ես բառարանդ վեց-պատիկ հարստացնել հնութեանց, նորուց՝ միանդամայն և յաւելուածոց մէջ լաւ ընտ-րութիւն ընելով։ Ո՞վ պիտի ընէ այս բանը — Ռիւսինեանն իր Ռոյ Պլասո՞վը, Զէրաղն իր գրական փորձերո՞վը, Եսայեանն իր Հռիփ-սիմէովը՞, Ռուսահայք իրենց Ռաֆֆի և Ֆէլի-էտոններովը, ու Վենետիկցիք իրենց բառա-րաններո՞վը, ո՛չ — այլ հալոց մը պէտք է որ ձուլուի հմուտ հայագիտաց ձեռօք հաստատ-եալ նորակառոյց ճեմարանի մը մէջ և հոն տասը հաղար աշակերտաց մէկէն (պակաս չըլլար հա՛) դասախօսուելով յայնժամ կրնայ Հայ դրականութիւնը ստեղծագործուիլ ի-բաւամբ և ամենէն ընդունուած։

Ես կը խօստանամ այժմէն իմ հնարած, խուզարկած, բարդած բառերս ամենայն յօ-ժարութեամբ նուիրել սոյն բարի նպատակին ծառայելիք ուսումնական ակումբին և փո-խարէն լոկ շնորհակալութեան մը կսպասեմ — .ահաւասիկ.

Տաճկերէն	Հայերէն	Մեկնութիւն
1 Հապ	Հափ	Երախայներուն գործածուած հա՛ֆ՝ֆ՝ բառին արմատն է։
2 Թափա	Անճոթ	Իմն ըլլալուն չեմ ըսեր՝ սակայն խիստ համակրական է այս բառը, որովհետև բուն նշանակութիւնն է։
3 Լէպլէպի	Սիոռախորվհատիկ	Քիչ մը երկայնավանկ են, սակայն կը հաստատեմ որ ասոնցմէ սահուն բառեր չըպիտի կրնայ գտնուիլ։
4 Սադըզ լէպլէպիսի	Ծամխսռախորվհատիկ	
5 Զաղանօղ (եվաձը)	Ծուռխաշ	Տեսիլքի մը մէջ յօրինեցի այս բառերը. անուն մ՝ալ ընդունիչ գտայ, սակայն մինչ որ արթնցայ մոռցեր եմ։
6 Զաղանօղ (հումը)	Տծուռ խաշ	
7 Բաթաթէս	Գլտոր	Մինակ հոլովմունքը կը տարբերէ, ինչպէս որ մեր Ս, նախնիքը ըրած են, զոր օրինակ, օդ, փող, սեր ևն։
8 Լափճին	»	
9 Եօխուշ	»	
10 Թէմպէքի	Գոռ	Այս գիւտս յիշել կուտայ ինձ Հայ լեզուին արմատական բառերուն երեք կամ չորս գրերէ բաղկացեալ ըլլալը որն որ գաղղիացի հայադէտի մը ըսածին նայելով չորսատառ կամ հնգատառ բառերնիս բարդ են եղեր (օ՝ օ՝)
11 Եադը	Լաբիւրինթոս, կամ լամբիւրինթոս, կամ լամբրինթ	Ցունայ այս բառը քիչ գործածուելուն՝ եադը բառին յարմար դատեցի՝ որպէս զի քիչ մը բանուկ ըլլայ։ Ամա՛ն, տառասխալ չը գրվի։
12 Զէվզէք	0	Կաղաչեմ ձեւը չը փոխուի, Մօրթմանի պէս ես ալ հնութիւնները խուզարկելով բերայի աւերակներուն մէջէն գտայ այս բեւեռագիրը։
13 Ֆրանճէլա	Երեք ու կէս	Շատ բառերու վրայ երբ այսպէս իրենց գինը դրվի կարծեմ դիւրահասկանալի կըլլայ։
16 Քօքօզ	Գոգող	Այս ստուգաբանական լուծումը պատրիարքարանին կը վերաբերի, իր հաւանութիւնը առնելու է։

Է՛հ, ալ բաւական է, մնացորդ բառերս ալ դասախօսութեան ատեն կը ղրկեմ, և երբ տեսնեմ որ աշակերտք դիւրաւ կըմբռնեն դասերս՝ կը խոստանամ այս լեզուով աղօթագիրք մ՝ալ յօրինել և սա ձանձրացուցիչ և խրթին Նարեկէն զիրենք ազատել։

Շարունակելի

ՈՒՅՏՈՒՐՄԱՍԻՕՆ

Ակնցիին մէկը օր մը դիպուածով Բերայի Լատինացւոց Սանթա-Մարիա եկեղեցիէն ներս մտած տեսն խորաններէն մէկուն մէջ Լուսաւորչի պատկեր մը տեսնելուն պէս քովի ընկերոջը կըսէ.

— Մանկասար աղա, քէզի կըսեմ ուր աշխարհիս ծայրն ենք հասեր նէ չես հաւատար. կուտեսնես մեր սուրբ Լուսաւորիչն ալ ֆիրէնք է եղեր։

* * *

Անցեալ օր խեղճ կնկան մէկը Պէշիկթաշ երթալու համար թրանվայի մը մէջ նստելով կը տեսնէ որ դրպանէն երկու ղրուշ չեն ելներ, ֆոնտիւքտօրին կըսէ.

— Աման օղլում իւստիմտէ իւքի ղրուշ չըքմատը պիլէթ փարասը տալթմըշ փարա վերէյիմտէ պանա պիր պիլէթ վեր.

— Տուտու, օլմազ, օլմազ, պուրտա պիր լադըրտը. Պէշիքթաշ պիլէթի իւքի ղրուշ տըր։

— Ճանըմ էօյլէ ամա, չիմտի իւստիւմտէն չըդմայօր նէ եափալըմ։

— Էօյլէ ամա պադ պու պիլէթին իւստիւնտէ իւքի ղրուշ եաղըսօր, պէն քէսէմտէն էքլէյէմէմ։

Այս խօսքին վրայ անդիէն պատուաւոր տաճիկ մը ծոցէն թրամվայի ապոսիոն մը հանելով կըսէ,

— Էյի ամա պունուն իւստիւնտէ տէ օն տէօրթ լիրա եաղըրէօր ամա պու կիւն տէօրթ լիրայա բիյացատա թուրթան եօք. քուսուրունը պիզ ճէպիմիզտէն էօտէօրըզ, սէնտէ ճէպինտէն եկրմի փարա վեր, նէ օլուր։

* * *

Ամեայ տիւն ադշամքի էթտիղին իլաճլար հիչ ֆայտա իթմէտի, նէվազիլի սավուշտըրամատըմ։

— Էյ նէ եափայըմ. այաղլարտա կէճէլէրի աղ կէզէյիտին. պիր շանթանտան օ պիր թէատրօյա կիտէրսէն նէ օլաճադսըն. իշտէ սօնքն պու տըր։

— Պու լաֆըն չիմտի նէվազիլիմէ ֆայտասը վա՞ր մը. սէն պանա պաշդա պիր իլաճ եափմանա պաք։

— Օղլում, սանա պիր իլաճ տահա թարիֆ իտէյիմ. պադ օնու իլէ սավուշտուրըրսըն։

— Ամֆերիմ պէնիմ շէքերիմ ամեամ, էկէր շու նէվազիլիմտէն պէնի քուրթարըրսան սանա պիր էնֆիյէ դուրթուսու ալըրըմ.

— Շիմտի պանա պադ, սապահ էրքէն պիր դըզ էկէր կէօրիւրսէն, կիղլիճէ կիտէր դըղըն սայլընը գօղլարսըն. անիտէ սէնտէքի նէվազիլ սավուշարադ օնա կէչէր։

— Թամամ. պէն նէվազիլտէն քուրթուլմայա պաքըյօրում, սէն իսկ պէնի տօղրու մէղարա կէօնտէրէճէք սին։

— Աման օղուլ նէտէ՞ն.

— Նէտէն օլաճադ չիմտիքի գըզլարըն սաչլարը հէվի էյրէթի էօլիւ սաչը տըր. գօղլամայըմտա զէհրիլէնիպ էօլէյի՞մ մի։

ԹԱՏՐՈՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԲԵՐԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ Պ. Մ. ԱՄԷՐԻԿԵԱՆԻ

Ե. Երեկոյ Բաժանորդաց

7 Դեկտ. 1874 շաբաթ գիշեր ժամ 3

ԲԱՐԻԶՈՒ ԱՂՔԱՏՆԵՐԸ

ԹԱՏԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՅԵՕԹՆ ԱՐԱՐՍ

ՊԱԼԷԹ

ՕՐ. ԳՕԼՕՄՊՕ ԱՆԹՕՆԻԷԹԱ ԵՒ ՕՐ. ԳԱՄԻՍ ԱՏԷԼԷ

Արարուածներուն միջոցին Գօմիք և Սերիէօ պարեր պիտի ներկայացնեն

ՇԱՐԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ

ԳԷՈՐԳ Ե. ԱՓՎԱԶԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. Դ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ՐԻԶԱ-ՓԱՇԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 3